

SPOTKANIA Z ZABYTKAMI

miesięcznik popularnonaukowy

TOWARZYSTWA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Promocja Czytelnictwa ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

2 (264) XXXIII Warszawa 2009

ADRES REDAKCJI:

00-460 Warszawa, ul. Agrykoli 1

tel./fax 0-22 622-46-63

e-mail: spotkania@zabytki-tonz.pl

<http://www.spotkania.pl>

REDAKCJA:

Wojciech Przybyszewski

redaktor naczelny

Lidia Bruszezewska

zastępca redaktora naczelnego

Ewa A. Kamińska

sekretarz redakcji

Jarosław Komorowski

Piotr Berezowski

opracowanie graficzne

WSPÓŁPRACOWNICY:

Witold P. Glinkowski, Stanisław Grzelachowski,
Adam Konopacki, Marek Konopka,
Robert M. Kunkel, Zbigniew Michalczyk,
Zdzisław Skrok, Janusz Sujęcki,
Tomasz Urzykowski, Hanna Widacka,
Wanda Załęska

RADA REDAKCYJNA:

dr hab. Dorota Folga-Januszewska
dr hab. arch. Danuta Kłosek-Kozłowska
prof. dr hab. Marek Kwiatkowski
prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska
prof. dr hab. Jacek Purchla
prof. dr hab. Andrzej Rottermund
prof. dr hab. Bogumiła Rouba
dr Tadeusz Rudkowski (przewodniczący)
prof. dr hab. Anna Sieradzka
mgr Ewa Siurawska
mgr Andrzej Sołtan
dr hab. inż. Bogusław Szmygin
prof. dr hab. Andrzej Tomaszewski

Wydawca: **TOZ**

Oficina Wydawnicza
Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

dyrektor: Ewa Siurawska

00-459 Warszawa, ul. Myśliwiecka 1A,
tel. 0-22 629-62-26, tel./fax 0-22 622-46-74
www.zabytki-tonz.pl

Druk:

CENTRUM OBSŁUGI
KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW

02-903 Warszawa, ul. Powsińska 69/71
tel. 0-22 694-67-52, fax 0-22 694-62-06
www.cokprm.gov.pl

OD REDAKCJI

Jak wiadomo, w 1882 r. Jan Matejko, z myślą o przyszłych zbiorach wawelskich, przekazał Wawelowi jedno z najważniejszych swoich dzieł – „Hołd pruski”. Artysta niejednokrotnie ofiarowywał swoje obrazy. Otrzymywały je instytucje, przedstawiciele panujących rodów, wysocy urzędnicy, osoby bliskie malarzowi lub potrzebujące wsparcia, a nawet całe narody. Ale ta darowizna miała wymowę szczególną – przypominała cesarzowi Franciszkowi Józefowi o danej w 1880 r. obietnicy przekazania Wawelu, po przeprowadzeniu niezbędnych prac restauracyjnych, na rezydencję cesarską oraz muzeum narodowe. Akt darowania obrazu „wzbudził niebywałe zainteresowanie w całym kraju, stając się swego rodzaju sensacją. Dość wspomnieć, że w dniu tym został przerwany druk «Gazety Lwowskiej», aby choć w części nakładu umieścić wiadomość o tym wydarzeniu. Następny numer «Gazety Lwowskiej» zawierał już szczegółowe sprawozdanie z posiedzenia [Wydziału Krajowego], zaznaczając, że czyn Matejki stał się «głównym i niemal jedynym tematem zajęcia w naszym mieście»” (Anna Petrus, *Jan Matejko i początek zbiorów zamku królewskiego na Wawelu*, „Sztuka i historia. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki”, Warszawa 1992, s. 135).

Od ponad stu lat obraz eksponowany był w Sali „Hołdu pruskiego” w krakowskich Sukiennicach. Na czas remontu zabytkowej hali przeniesiono go jednak na Wawel, gdzie już po raz drugi od zakończenia przeprowadzonej niedawno konserwacji został udostępniony publiczności. Zamieszczony w tym numerze artykuł Agnieszki Janczyk *Galeria portretów w „Hołdzie pruskim” Jana Matejki* (ss. 7-11) – to wybrany fragment przygotowywanej właśnie monografii obrazu, nad którą prace i badania trwały ponad dwa lata. Artykuł ten jest próbą całościowego opisanie galerii portretów dziewiętnastowiecznych krakowian, jaką stworzył malarz w „Hołdzie pruskim”.

Medal Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, wykonany wg projektu Michała Trębickiego (1898 r.)

(w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie)

Istotnym wkładem w badania nad twórczością działającego w XIX w. innego polskiego artysty – malarza i rzeźbiarza Michała Trębickiego, dotychczas niedocenianego i niemal całkowicie zapomnianego, jest artykuł *Michał Trębicki i Bracia Łopieńscy* autorstwa Ryszarda Bobrowa, znawcy polskiego złotnictwa (ss. 12-16). Okazuje się, że czasem wystarczy mieć dostęp do jednego, ale za to niezwykle bogatego pod względem zawartości źródła naukowego, jakim okazał się ofiarowany do zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie album z projektami rysunkowymi oraz zdjęciami zrealizowanych prac złotniczych zaprojektowanych przez Michała Trębickiego, by – po dokonaniu jego wstępnej analizy – można było przewartościować ocenę zasług nie tylko tego jednego twórcy, lecz także poziomu całego warszawskiego złotnictwa końca XIX w.

Po raz kolejny przekonujemy się więc, że nauka nie odkryła jeszcze wszystkich tajemnic związanych ze spuścizną artystyczną naszych twórców. Ale czy można powiedzieć coś nowego na temat wielokrotnie badanego i tak dobrze znanego zabytku, jakim są słynne Drzwi Gnieźnieńskie? O tym przekonamy się już w najbliższym numerze pisma.

Wojciech Przybyszewski

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzania zmian i skrótów w materiałach przeznaczonych do publikacji oraz publikowania wybranych artykułów w wersji elektronicznej. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Za treść reklam i ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Nakład: 6000 egz.